

**”En mä ole mikään nisti. Älä enää koskaan sano mua
narkomaaniksi.”**

Huumeiden ongelmakäyttäjiin liitetyn stigman rakentuminen julkisessa keskustelussa.

Sosiaalityö
kandidaatintutkielma

Laatija(t):
Laura Tiainen

28.12.2024
Turku

Kandidatutkielma

Oppiaine: Sosiaalityö

Tekijä(t): Laura Tiainen

Otsikko: ”En mä ole mikään nisti. Älä enää koskaan sano mua narkomaaniksi.” Huumeiden ongelmakäyttäjien liitetyn stigman rakentuminen julkisessa keskustelussa.

Ohjaaja(t): VTT Heidi Elmgren

Sivumäärä: 37 sivua ja 2 liitesivua

Päivämäärä: 28.12.2024

Tutkimusten mukaan suomalaisten huumeiden käyttö on lisääntynyt, ja samanaikaisesti huumeisiin liittyvät asenteet ovat monin tavoin lieventyneet. Julkisessa keskustelussa huumeisiin liittyvät aiheet, kuten käytön dekriminointi ja käyttöhuoneiden mahdollistaminen lainsäädännön muutoksilla, herättävät voimakkaita puolesta ja vastaan -reaktioita. Esimerkiksi julkiset kannanotot käytön rangaistavuudesta luopumisesta nähdään helposti huumemyönteisyytenä, ja etenkin poliittisessa keskustelussa varotaan ”väärän signaalin” antamista, kun on kyse huumeiden käyttäjille tarjottavista palveluista, mikä näkyi esimerkiksi eduskunnan käyttöhuonekeskustelun yhteydessä. Poliitikassa keskitytään puhumaan ennaltaehkäisevistä toimenpiteistä, vaikka tilastot kertovat surullista tarinaa huumekuolemien määrän jatkuvasta kasvusta. Huolta herättävät erityisesti nuorten huumekuolemat.

Yhteiskunnallisessa kontekstissa medialla, kuten sanomalehtien uutisoinnilla, on keskeinen rooli huumeita koskevassa julkisessa keskustelussa. Tutkielmassani tarkastelen, millaisin tavoin huumeiden ongelmakäyttäjistä kerrotaan ja millaisia kuvauksia heistä esitetään mediassa sekä sitä, miten huumeiden ongelmakäyttäjien tarinalliset kuvaukset ilmentävät huumeiden käyttöön ja käyttäjiin liitettyä stigmaa. Aineistoni koostuu Helsingin Sanomien huumeiden käyttäjiä käsittelevistä lehtiartikkeleista ajanjaksolta 1.1.2022–30.9.2024. Tutkielmani teoreettisena viitekehysenä ovat Erving Goffmanin stigmatteoria sekä sosiaalinen konstruktionismi. Tämä mahdollistaa tutkielmani läpäisemän ajatuksen stigmasta sosiaalisesti ja kulttuurisesti rakentuneena sekä sen pohtimisen, miten media voi osaltaan ylläpitää ja ilmentää stigmaa. Aineistoni analyysimenetelmänä käytän laadullista temaatista analyysia, jonka avulla olen muodostanut aineistosta pää- ja alateemoja, jotka rakentuvat lehtiartikkeleissa toistuneille tarinallisille kuvauksille huumeiden käytöstä ja käyttäjistä.

Analyysini tulosten mukaan huumeiden ongelmakäyttäjien tarinalliset kuvaukset rakentuvat toiseuden, poikkeavuuden ja moninaisten ongelmien kautta. Ongelmakäyttäjien liittyvä stigma näyttäytyy analyysissäni ensinnäkin suorina lainauksina, joissa käyttöön liittyvä stigma mainitaan. Analyysissä rakentamieni teemojen kautta stigma ilmenee hienovaraisemmin, mutta ennen kaikkea se näyttäytyy ongelmakäyttäjien toiseuttamisena. Ongelmakäyttäjien esittäminen riippuvuuden passiivisina uhreina toistuu läpi aineiston rakentuvassa riippuvuustarinassa. Häpeän ja syyllisyyden kokemukset esitetään keskeisenä osana ongelmakäyttöön liittyvää riippuvuustarinaa. Ainoastaan yksittäisissä kohdissa ongelmakäyttäjä esitetään toimijuuden kautta.

Kaikkienensa tutkielmassani rakentuneet teemat noudattelevat aiemman tutkimuksen mukaisia tuloksia, joissa huumeisiin liitetään uhkaa ja vaaraa. Huumeiden ongelmakäyttäjien liittyvää stigmaa olisi näkemysni mukaan syytä tutkia laajemmin kotimaisessa kontekstissa. Tutkielmani tulosten valossa huumeiden ja niiden käyttäjien stigmatisointi näyttäytyy koko yhteiskunnan läpäisemänä ja julkisessa keskustelussa ikään kuin annettuna ja itsestään selvänä. Stigman kyseenalaistamiselle ei tunnu olevan tilaa nykyisessä yhteiskunnallisessa ilmapiirissä, ja stigman purkaminen voi tuntua mahdottomalta tehtävältä. Katson kuitenkin, että tutkimuksen keinoin on mahdollista purkaa huumeisiin ja huumeiden käyttäjiin liittyvää stigmaa, kuten tuoda esiin stigmatsoivia asenteita ja puhetapoja, ja tätä kautta vaikuttaa julkiseen keskusteluun.

Avainsanat: huumeet, huumeiden käyttö, ongelmakäyttö, riippuvuus, stigma, stigmatisointi, media.

Sisällysluettelo

1	Johdanto	5
1.1	Viimeaikaisesta julkisesta huume keskustelusta	7
1.2	Huumeiden käyttö ja huumeasenteet Suomessa	8
2	Teoreettinen viitekehys	10
2.1	Keskeisiä käsitteitä	10
2.2	Stigman käsitteestä	12
2.2.1	Stigma sosiaalitieteissä	13
2.3	Huumeiden käyttöön liittyvän stigman tutkimusta	14
2.4	Goffmanin stigmateoria	15
2.5	Sosiaalinen konstruktionismi	15
2.6	Huumeaiheisen uutisoinnin aiempaa kotimaista tutkimusta	16
2.6.1	Piispan huumeviestikonstruktio	16
2.6.2	Törrösen huume teemat ja tarinalinjat	17
2.6.3	Huumeiden käytön sosiaaliset representaatiot mediassa	18
3	Tutkimusasetelma	20
3.1	Tutkimuskysymykset	20
3.2	Aineisto	21
3.3	Analyysin toteuttaminen	22
3.4	Oma positio ja aineiston analyysi	23
4	Huumeiden käyttö ja käyttäjät mediassa	24
4.1	Huumeiden käyttäjäksi tuleminen	24
4.1.1	Käyttäjäksi ajautuminen	24
4.1.2	Käyttäjäksi päätyminen	25
4.2	Herkät ja haavoittuvat huumeiden käyttäjinä	26
4.2.1	Herkät ja kiusatut	26
4.2.2	Diagnosoidut ja diagnosoimattomat	26
4.3	Huumeiden sekakäyttäjät: käyttäjien ”kova ydin”	27
4.3.1	Ulkopuoliset ja tavoittamattomat	27
4.3.2	Riippuvuustarina	28
4.3.3	Häpeä ja syyllisyys	28
4.3.4	Porttiteoria on edelleen voimissaan	29

5 Pohdintaa	31
Kirjallisuus	34
Liitteet	38

1 Johdanto

”Uutisia 28.11.2024: Nuorten huumekuolemat lähes kaksinkertaistuivat vuonna 2023.” Näin uutisoitiin Tilastokeskuksen verkkosivuilla tämän vuoden marraskuussa (https://stat.fi/ajk/uutiset_2024.html). Uutisesta käy myös ilmi, että huumeainekuolemia oli vuonna 2023 historiallisen paljon, yhteensä 310, mikä on 60 huumekuolemaa enemmän kuin edeltävänä vuonna. Alle 25-vuotiaita nuoria kuoli enemmän kuin koskaan ennen, yhteensä 91 (<https://stat.fi/julkaisu/clmyrhswxmlxh0aun1y86ai3p>). Tuoreimmat tiedot huumekuolemista olivat laajalti esillä valtakunnallisessa mediassa. Muun muassa Helsingin Sanomat julkaisi 3.12.2024 pääkirjoituksen otsikolla *Epätoivon kuolemilta ei saa sulkea silmiä*. Alaotsikossa todetaan: ”Nuorten huumekuolemien jyrkkä kasvu on kansallinen tragedia, johon pitää reagoida.” Nykyisin huumeet näkyvät huomattavasti aiempaa runsaammin julkisessa keskustelussa, kuten sanomalehdissä ja muissa uutisissa. Huumeiden käytön lisääntyminen aiheuttaa enenevää huolta. Toisaalta samanaikaisesti keskustelu käytön dekriminallisoinnista on vilkasta, ja myös lukuisat järjestöt ja asiantuntijat ottavat säännöllisin väliajoin kantaa dekriminallisoinnin puolesta. Kuitenkin kannanotot ja pyrkimykset kohti inhimillisempää päihdepolitiikkaa ovat ainakin toistaiseksi jääneet sivuutetuiksi.

Tutkielmassani tarkastelen, miten huumeisiin ja etenkin huumeiden ongelmakäyttäjiin liittyvä stigma näyttäytyy julkisessa keskustelussa. Minua kiinnostaa, miten huumeiden käytöstä ja käyttäjistä puhutaan, millaisia mielikuvia huumeita käyttäviin liitetään, millaisia tarinallisia kuvauksia heistä rakennetaan sekä sen pohtiminen, millaisia huumeiden käyttöön ja käyttäjiin liittyviä asenteita erilaiset mielikuvat ja puhettavat saattavat heijastella. Tutkielmani aineistoksi valitsin Helsingin Sanomien huumeiden käyttäjiä käsitteleviä artikkeleita vuosilta 2022–2024. Tutkielmani teoreettisena viitekehyksenä ovat sosiaalinen konstruktionismi ja Erving Goffmanin stigmatologia. Näin huumeiden käyttöön ja käyttäjiin liitetty stigma ei tutkielmassani näyttäydä objektiivisena tai muuttumattomana, vaan stigma nähdään sosiaalisesti ja kulttuurisesti konstruoituna. Sosiaalinen konstruktionismi auttaa myös ymmärtämään, että identiteetit ovat sosiaalisesti rakentuneita, eivätkä perustu yksilön ominaisuuksiin sinänsä. Goffmanin stigmatologian mukaan stigma on sosiaalisesti tuotettua, ja sitä vahvistavat ja ylläpitävät erilaiset institutionaaliset ja kulttuuriset mekanismit (Goffman 1963), kuten media. Mediassa huumeiden käyttäjät voidaan esittää esimerkiksi sosiaalisina uhkina tai moraalisesti epäonnistuneina, mikä osaltaan voi vahvistaa heihin kohdistuvaa stigmaa.

Yhteiskunnallisessa, kulttuurisessa ja sosiaalisessa kontekstissa tiedotusvälineiden rooli huumeita koskevien asenteiden määrittelyssä on merkittävä (Törrönen 2002). Lehtikirjoitusten esiin nostamat, huumeisiin liittyvät teemat sekä heijastelevat että muokkaavat asenneilmastoa. Lehdistö raportoi tapahtumista, ja samalla se kiinnittää suuren yleisön huomion tiettyihin ilmiöihin ja aiheisiin toisten kustannuksella. Näin lehdistö myös synnyttää julkista keskustelua. Muun muassa edellä mainituista syistä lehdistökirjoitteluun perustuvat aineistot ovat merkityksellisiä huumeitutkimuksessa (Hakkarainen & Törrönen 2002). Tutkielmassani pyrin tarkastelemaan, millä tavoin media saattaa välittää ja uusintaa tiettyjä asenteita ja mielikuvia, jotka voivat vaikuttaa huumeiden käyttöön ja käyttäjiin kohdistuvaan stigmaan. Lehtiartikkeleissa välitetyt kuvaukset voivat vaikuttaa siihen, minkälaisiksi huumeiden käyttäjät yhteiskunnassamme nähdään. On mielenkiintoista pohtia, miten median tuottamat kuvaukset huumeiden käytöstä ja käyttäjistä voivat vaikuttaa yleiseen asenneilmapiiriin, yhteiskunnalliseen keskusteluun ja jopa poliittiseen päätöksentekoon.

On myös olemassa kansallisia suosituksia tavoista, joilla huumeiden käyttäjiä kuvataan mediassa. Esimerkiksi vuonna 2023 julkaistiin sosiaali- ja terveysministeriön (STM) *Suosituksia mielenterveyteen, päihdeongelmiin ja riippuvuuteen liittyvän stigmat ja syrjinnän tunnistamiseen ja vähentämiseen*. Julkaisun suositusten laatimisesta on vastannut Kansanterveyden neuvottelukunnan alainen Mielenterveys-, päihde- ja riippuvuusasioiden jaosto. Mediaa koskevissa suosituksissa korostuu tarve moniäänisyydelle ja lähestyttävyydelle mielenterveys-, riippuvuus- ja päihdeaiheissa. Niissä huomioidaan myös kunnioittavan ja neutraalin sanaston käyttäminen kaikessa viestinnässä. On mielenkiintoista pohtia, miten tämänkaltaiset suositukset ovat saattaneet vaikuttaa sanomalehdissäkin käytettyyn kieleen ja ilmaisutapoihin.

Vaikka julkinen keskustelu huumeista on monipuolistunut, käydessäni läpi lehtiartikkeleita aineistovalintoja tehdessäni huomioni kiinnitti, miten Helsingin Sanomien pääkirjoituksessa vuonna 2021 huumeiden käyttäjistä puhutaan vielä narkomaaneina (*Huumeiden käyttöhuoneet voisivat viedä narkomaanit pois kaduilta*, HS 28.12.2021). Pääkirjoituksen mukaan ”narkomaanit ovat yhteiskunnan todellisia huono-osaisia, joiden auttamiseksi yhteiskunnan olisi syytä tehdä enemmän”. Huumeiden käyttäjät nähdään kirjoituksessa ongelmien kautta, kuten: ”Huumeneuloja löytyy aivan liikaa esimerkiksi leikki puistoista.” Vaikka kirjoituksessa vaaditaan apua huono-osaisille, huumeiden käyttöä tarkastellaan ennen kaikkea yleisen turvallisuuden ja kontrollin näkökulmasta: ”Suomessa käyttöhuoneet voisivat parantaa yleisten

tilojen turvallisuutta ja mahdollisuuksia kontrolloida huumeiden käyttöä.” Tämä pääkirjoitus ei sisälly varsinaiseen aineistooni, mutta on mielestäni hyvä esimerkki julkisessa keskustelussa vallinneesta puhettavasta.

Puhettavalla on toki merkitystä myös tämän tutkielmanteon yhteydessä. Esimerkiksi Ehkäisevän päihdetyön järjestöverkoston, eli EPT:n, vuonna 2019 ilmestynyt julkaisu ”Termit haltuun” listaa kattavasti erilaisia huumeiden käyttöön liittyviä ilmaisuja ja käsitteitä – sekä niitä, joita tulisi perustellusti välttää, että vaihtoehtoisesti käytettäviä, vähemmän leimaavia valintoja. Tutkielmassani olen tietoisesti valinnut termit *huumeiden käyttäjä* (tarkoituksellisesti erikseen kirjoitettuna) sekä *huumeiden ongelmakäyttäjä*, vaikka esimerkiksi ongelmakäyttöä pidetään joissain yhteyksissä, kuten EPT:n suositusten mukaan, liian yksinkertaistavana ja yleistävänä ilmaisuna. Huumeidenkäyttäjän sijaan tulisi EPT:n termistön mukaan käyttää vaikkapa ilmaisua *huumeita käyttävä ihminen*. Olen huomioinut valitsemiini termeihin liittyvät mahdolliset haasteet, mutta pyrkimyksenäni on ensinnäkin käyttää tutkielmassani mahdollisimman neutraalia kieltä, mitä tulee huumeita käyttäviin henkilöihin. Toiseksi olen tekstin sujumuuden ja ymmärrettävyyden vuoksi valinnut tutkielmassani käytettävät termit, jotka esiintyvät yleisesti arkikielessä ja ovat siksikin yleistajuisia. Ongelmakäyttäjistä puhumisen voi toki nähdä haasteellisena, etenkin kun tarkoitukseni ei ole tutkielmallani lisätä käyttäjiin kohdistuvaa stigmaa – päinvastoin. Kuitenkin tutkielmani kysymyksenasettelun valossa minun on tuotava ongelmakäyttäjät esiin omana huumeita käyttävien ihmisten ryhmänä.

1.1 Viimeaikaisesta julkisesta huume keskustelusta

Julkisessa keskustelussa huumeet ovat viime vuosina näkyneet erityisesti liittyen keskusteluihin ja uutisointiin huumeiden käyttöhuoneista, dekriminisaatiosta ja nuorten huume kuolemista. Käyttöhuoneet ovat THL:n määritelmän mukaan ”tiloja, joissa huumeiden käyttäjät voivat käyttää laittomia päihteitä terveydenhuollon työntekijän valvonnassa”. Käyttöhuonekeskustelu oli kiivaimmillaan vuosina 2022–2023, jolloin käyttöhuoneita koskeva kansalaisaloite (KAA 3/2023 vp) keräsi noin 55 000 allekirjoitusta ja tuli eduskunnan käsittelyyn. Viime vuosina on yleistynyt myös keskustelu huumeiden, erityisesti kannabiksen, dekriminisoinnista. Tällöin viitataan yleensä nimenomaisesti käytön dekriminisointiin. Kannabista koskevia kansalaisaloitteita on ollut useita. Esimerkiksi vuonna 2020 eduskunnalle luovutettiin kansalaisaloite kannabiksen käytön rangaistavuuden poistamiseksi (KAA 5/2020 vp). Tämän

kansalaisaloitteen sisältämä lakiehdotus hylättiin eduskunnassa marraskuussa 2022. Viimeksi huhtikuussa 2024 eduskunnalle luovutettiin kansalaisaloite *Kannabis lailliseksi, säännellyksi ja verolle* (KAA 2/2024 vp). Suomen rikoslain 50 luvun 2a §:n mukaan ”[j]oka laittomasti käyttää taikka omaa käyttöä varten pitää hallussaan tai yrittää hankkia vähäisen määrän huumausainetta, on tuomittava huumausaineen käyttörikoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi”. Esimerkiksi THL kannattaa kaikkien huumeiden käytön rangaistavuuden poistamista (esim. lausunto THL/6684/4.00.00/2021).

Nuorten huumekuolemat ovat puolestaan nousseet yhteiskunnalliseksi huolenaiheeksi ja sitä kautta julkiseen keskusteluun 2020-luvulla. Vuonna 2023 uutisoitiin laajasti Euroopan huumausaineiden ja niiden väärinkäytön seurantakeskuksen (EMCDDA) raportista, jonka mukaan vuonna 2020 Suomessa tapahtui EU-maista eniten alle 25-vuotiaiden huumekuolemia. Tuolloin huumeisiin kuoli Suomessa yhteensä 258 ihmistä, joista alle 25-vuotiaita oli 76 (EMCDDA 2022). Vuonna 2021 huumeisiin kuolleiden lukumäärä oli Suomessa siihen mennessä koko 2000-luvun suurin: tuolloin huumekuolemia oli 287. Huumekuolemien lisääntyessä ryhdyttiin monenlaisiin toimenpiteisiin. Vuonna 2021 perustettiin THL:n yhteyteen huumekuolemien ehkäisyn asiantuntijaryhmä (HEAR), joka julkaisi vuonna 2022 seitsemän ehdotusta huumekuolemien ehkäisemiseksi. Näiden jatkoksi julkaistiin vuonna 2023 *Huumekuolemien ehkäisyn Suomen malli – Toimenpide-ehdotuksia ja ohjeita käytännön toteutukseen*. Myös nykyisen hallituksen julkaisemassa hallitusohjelmassa *Vahva ja välittävä Suomi – Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma 20.6.2023* on mainittu pysyvän rahoituksen osoittaminen erityisiin toimiin, jotka tukevat nuorten huumekuolemien vähentämistä. Sosiaali- ja terveysministeriö julkaisi 11.12.2024 tiedotteen otsikolla *Asiantuntijat keskustelivat nuorten huumekuolemien ehkäisystä*. Tiedotteessa mainitaan, että vuosina 2025–2027 toteutetaan nuorten huumekuolemien ehkäisyhanke, jonka rahoitukseen hallitus on varannut 10,9 miljoonaa euroa (<https://stm.fi/-/asiantuntijat-keskustelivat-nuorten-huumekuolemien-ehkaisysta>).

1.2 Huumeiden käyttö ja huumeasenteet Suomessa

Tutkimusten mukaan huumeiden käyttö ja kokeilu ovat lisääntyneet. Suomalaisten huumeidenkäyttöä ja huumeasenteita selvitettiin viimeksi vuoden 2022 Päihdetutkimuksessa. Päihdetutkimus on Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL), Tilastokeskuksen ja Nuorisotutkimusverkoston yhteistyönä toteuttama väestökysely, jonka avulla on pyritty

selvittämään suomalaista huumeilannetta vuodesta 1992 alkaen. Viimeisimmän tutkimuksen mukaan lähes kolmannes (29 %) vastaajista on joskus elämänsä aikana kokeillut jotain huumetta, mikä väestömäärään suhteutettuna tarkoittaa, että huumeita on kokeillut noin miljoona suomalaista. Huumeita käyttävän henkilön ilmoitti tuntevansa lähes puolet vastaajista (THL 2023b). Nämä tulokset osaltaan kertovat huumeiden käytön yleisyydestä ja levinneisyydestä. On syytä huomioida, että varsinaiset huumeiden ongelmakäyttäjät jäävät Päihdekyselyn kaltaisissa väestökyselyissä aliedustetuiksi, sillä otannan ulkopuolelle jäävät laitoksissa asuvat ja vailla vakituista asuntoa olevat.

Tutkielmani kysymyksenasettelun valossa minua kiinnostavat ennen kaikkea suomalaisten asenteet ja mielipiteet huumeiden käyttöä kohtaan. Huumeiden käyttöön liittyvissä asenteissa ja mielipiteissä on tutkimusten mukaan tapahtunut huomattavia muutoksia. Esimerkiksi asenteet kannabista ja huumeiden käytön rangaistavuutta kohtaan ovat lieventyneet, ja lähes kaksi kolmasosaa vastaajista pitää hyväksyttävänä niin sanottuja huumeiden käyttöhuoneita (THL 2023b; THL 2023c). Ylipäättään huumeet ja niiden käyttö ovat nykyisin aiempaa tutumpi ilmiö osana suomalaista yhteiskuntaa. Tämä näkyy esimerkiksi huumeiden käytön yleistymisenä ja huumetietoisuuden lisääntymisenä. On kuitenkin huomioitava, että huumeita koskevien asenteiden ja mielipiteiden lieventyminen koskee ennen kaikkea kannabista, ei niinkään muita huumeita. Myös asenteet huumeiden mahdollista kohtuukäyttöä kohtaan ovat edelleen kielteiset: yli puolet (55 %) vastaajista ei hyväksy väitettä, että huumeita olisi mahdollista käyttää sellaisella kohtuullisella tavalla, josta ei aiheudu ongelmia. Tutkimuksen mukaan valtaosa suomalaisista pitää kansallista huumeongelmaa kohtalaisena tai suurena, ja vaikka käyttöön liittyvät asenteet ovatkin lieventyneet, vastaajista yhä yli puolet (53 %) kannattaa käytön rangaistavuutta (THL 2023b).

Huumeiden käyttöön, käyttäjiin ja riippuvuuteen liittyvät asenteet ovat yleisesti ottaen negatiivissävytteisiä, mikä saattaa selittyä osin käytön laittomuudella. Vaikka riippuvuus käsitetään nykyisin krooniseksi sairaudeksi, käytön ollessa kriminalisoitua huumeiden käyttäjiin saatetaan liittää jonkinlaisen moraalisen heikkouden piirteitä, ja yleinen suhtautuminen riippuvuuteen sairautena näyttäytyy ambivalenttina. Riippuvuuden voidaan katsoa liittyvän henkilökohtaisiin syihin, jonkinlaiseen epäonnistumiseen (Barry, McGinty, Pescosolido & Goldman 2014).

2 Teoreettinen viitekehys

Tässä luvussa määrittelen aluksi huumeiden käyttöön liittyviä keskeisiä käsitteitä. Tämän jälkeen keskityn stigman käsitteeseen sekä esittelen lyhyesti Goffmanin stigmatteoriaa ja sosiaalisen konstruktionismin ideaa. Luvussa tuon esiin myös huumeiden käyttöön ja stigmaan liittyvää kansainvälistä tutkimusta sekä huumeaiheiseen uutisointiin liittyvää aiempaa kotimaista tutkimusta.

2.1 Keskeisiä käsitteitä

Huumeiden käyttäjät eivät ole yksi, yhtenäinen ryhmä. Voidaan kuitenkin ajatella, että arkipuheessa huumeidenkäyttäjillä viitataan yleensä ongelmakäyttäjiin ja huumeriippuvaisiin. Tällöin ”huumeiden käyttäjästä” erotetaan satunnaiskäyttäjät ja huumeiden viihdekäyttö. Tutkielmassani en tee tällaista eroa, mutta on todettava, että aineistossani huumeiden käyttäjät kuvataan useimmiten ongelmakäyttäjiksi, jotka joko edelleen käyttävät tai ovat entisiä käyttäjiä. Ongelmakäytölle ei ole yhtä määritelmää, mutta usein viitataan muun muassa aiemman Euroopan huumausaineiden ja niiden väärinkäytön seurantakeskuksen (EMCDDA), nykyisen Euroopan unionin huumeviraston (EUDA) määritelmään huumeiden ongelmakäytöstä (engl. *problem drug use*, PDU). Sen mukaan ongelmakäyttö on ”suonensisäistä tai pitkäaikaista/säännöllistä opioidien, kokaiinin ja/tai amfetamiinien käyttöä” (suomennos kirjoittajan) (EUDA 2024). Kotimaisessa tutkimuskirjallisuudessa ongelmakäytöllä on usein viitattu lähinnä opioidien ja amfetamiinien haitalliseen käyttöön, josta aiheutuu vakavia haittoja niin sosiaalisesti kuin terveydellisesti (ks. esim. Rönkä, Ollgren, Alho, Brummer-Korvenkontio, Gunnar, Karjalainen, Partanen & Väre 2020). Viimeksi vuonna 2017 ongelmakäyttäjien määräksi Suomessa arvioitiin 31 100–44 300 henkilöä, kun huomioitiin koko maan 15–64-vuotiaiden väestö; toisin sanoen huumeiden ongelmakäyttöä oli 0,9–1,3 prosentilla suomalaisista (esim. Rönkä & Markkula 2020).

Huume, huumausaine

Kuten yleiskielessä on tapana, käytän tutkielmassani termiä ”huume” synonyymina ”huumausaineelle”. Huumausaine on oikeudellinen termi ja viittaa tiettyihin laittomiksi luokiteltuihin aineisiin. Huumausaineet eivät muodosta yhtenäistä aineiden ryhmää, vaan

eroavat suuresti toisistaan esimerkiksi vaikutusmekanismeiltaan ja addiktiopotentialtaan (Soikkeli 2002).

Huumekuolema

Euroopan huumausaineiden ja niiden väärinkäytön seurantakeskuksen EMCDDA:n (2.7.2024 alkaen Euroopan unionin huumevirasto EUDA) määritelmän mukaan huumekuolemalla tarkoitetaan ensisijaisesti suoraan huumeiden käyttämiseen liittyviä kuolemia, joista puhutaan usein yliannostuskuolemina ja joita voidaan kutsua myös myrkytyksiksi. Mukaan lasketaan myös kuolemat, jotka liittyvät eräisiin riippuvuussairauksiin ja huumeiden pitkäaikaiskäyttöön. Tätä määritelmää noudattaa Suomessa myös Tilastokeskus kuolemansyyn tilastoissaan (Otkes 2024). Määritelmä ei sisällä huumeiden käyttöön välillisesti liittyviä kuolemia, kuten sairauksia, onnettomuuksia tai itsemurhia (EMCDDA 2024).

Huumeiden ongelmakäytöstä erotettava viihdekäyttö

Viihdekäyttö liitetään usein vapaa-aikana tapahtuvaan ja hallittuun käyttöön, jolla on myönteisiä seurauksia. Usein viihdekäyttöön liitetään muun muassa rentoutumisen tai juhlimisen kaltaisia motiiveja (Salasuo & Rantala 2002). Puhutaan myös satunnaiskäytöstä. Tutkielmassani en tarkastele huumeiden viihdekäyttöä, vaan keskityn ongelmakäyttöön.

Narkofobia

Narkofobialla, eli huumepelolla, viitataan muun muassa joukkoviestinnästä ja asenteista rakentuviin pelkoihin, jotka kohdistuvat huumeisiin, niiden käyttöön ja käyttäjiin. Siihen liittyvät myös haluttomuus käsitellä huumeongelmia sekä päihdeongelmaisiin liitetyt kielteiset asenteet (Partanen 2002).

Päihde

Päihdeillä tarkoitetaan useimmiten alkoholia, tupakkaa ja huumausaineita. Myös liuottimet ja päihtymystarkoituksessa käytetyt lääkkeet lasketaan päihteiksi. Yhteistä näille kaikille on

niiden vaikutus keskushermostoon. Usein tehdään jako laillisiin ja laittomiin pähteisiin (Soikkeli 2002).

Päihderiippuvuus

Huumeiden (ongelma)käyttöön ja huumeiden käyttäjiin liitetään usein ajatus riippuvuudesta. Päihderiippuvuus on nykylääketieteen valossa krooninen aivosairaus. Päihderiippuvuudessa päihteiden käyttö on pakonomaista ja hallitsematonta (Soikkeli 2002).

Sekakäyttö

Sekakäytölle ei ole virallista määritelmää, mutta esimerkiksi THL määrittelee sekakäytön useamman kuin yhden päihteen samanaikaiseksi käytöksi sekä peräkkäiseksi käytöksi, joka tapahtuu yhden ja saman käyttöjakson aikana (THL 2023b). Voidaan puhua myös samanaikaisesta sekakäytöstä, jolla viitataan joko huumeiden, alkoholin ja lääkeaineiden samanaikaiseen käyttöön tai erilaisten huumeiden samanaikaiseen käyttöön (Otkes 2024). Suomessa valtaosa huumekuolemista johtuu samanaikaisesta sekakäytöstä (Otkes 2024). Eri aineiden (alkoholi/lääkkeet/huumeet) samanaikainen käyttö on suomalaisessa päihdekulttuurissa verrattain yleistä: vuonna 2022 vähintään kahta eri ainetta samanaikaisesti käyttäneitä oli tutkimuksen mukaan 21 prosenttia vastaajista (THL 2023b).

2.2 Stigman käsitteestä

Stigma tarkoittaa sanatarkasti häpeäleimaa. Alkujaan antiikin Kreikassa stigmalla tarkoitettiin orjan, rikollisen tai petturin ruumiiseen silpomalla, tatuoimalla tai polttamalla tehtyä fyysistä merkkiä. Fyysisellä merkitsemisellä osoitettiin merkityn ihmisen olevan jollain tapaa moraalisesti huono ja poikkeava, tahrattu ja saastunut, jota tuli välttää (Goffman 1963, 11). Nykyisin stigmalla viitataan yleisesti ihmiseen tai ihmisryhmään sosiaalisesti liitettyihin negatiivisiin asenteisiin ja mielikuviin. Stigma ilmenee muun muassa ennakkoluuloina sekä syrjivänä ja väheksyvänä kohteluna (esim. STM 2023).

Stigmaan käsitteenä ja ilmiönä liittyy läheisesti tabun käsite. Tabulla viitataan asiaan tai ilmiöön, joka on yhteiskunnassa ja kulttuurissa jollain tapaa hävetty, vaiettu tai salattu (Häkkinen & Salasuo 2015, 7). Huumeiden käytön tabuluonne on ymmärrettävää käytön

rangaistavuuden vuoksi. Niin sanottu kokonaiskieltolaki estää muun muassa huumeiden käyttäjiä hakeutumasta avun piiriin. Myös terveydenhuollossa esiintyvät negatiiviset, stigmatisoivat asenteet vaikeuttavat avun saamista. Stigmatisoivat asenteet voivat ilmetä esimerkiksi negatiivisena puheena ja syyllistämisenä, jopa pelkona (Rovamo & Toikko 2019, 285).

Muun muassa sosiaali- ja terveysministeriön vuonna 2023 julkaistussa *Suosituksia mielenterveyteen, päihdeongelmiin ja riippuvuuteen liittyvän stigman ja syrjinnän tunnistamiseen ja vähentämiseen* stigma jaotellaan eri muotoihin. Näitä ovat rakenteellinen stigma; julkinen, sosiaalinen stigma; assosiativinen stigma; sisäistetty stigma (STM 2023). Tutkielmani näkökulmasta keskeinen on julkinen, sosiaalinen stigma, jolla viitataan esimerkiksi mediassa ja julkisessa keskustelussa ilmeneviin stereotyyppisiin, ennakkoluuloja ylläpitäviin tarinoihin ja esitystapoihin (STM 2023). Myös sisäistetty stigma on tutkielmani kysymyksenasettelun kannalta merkityksellinen, sillä se viittaa ihmisen omiin kokemuksiin ja havaintoihin liittyen stigman ilmenemiseen (STM 2023). Kansainvälisessä tutkimuskirjallisuudessa puhutaan itsestigmatisoinnista (engl. self-stigmatization), jonka mukaan julkisen stigman kohteena oleva ihminen sisäistää julkiseen stigmaan sisältyvät paheksuvat, negatiiviset ja stereotyyppiset asenteet (esim. Matthews, Dwyer & Snoek 2017).

2.2.1 Stigma sosiaalitieteissä

Sosiaalitieteissä stigmaan liittyvää tutkimusta on runsaasti. Keskeisenä on ollut sosiologi Erving Goffmanin (1963) sosiaalisen stigman käsite. Stigman käsitettä on kritisoitu muun muassa epämääräisyydestä sekä siitä, että määrittelyssä keskitytään liiaksi yksilöön (Link & Phelan 2001). Bruce J. Link ja Jo C. Phelan (2001) ovat määritelleet stigman rakentuvan samanaikaisesti ilmenevistä osatekijöistä, joita ovat *leimaaminen, stereotypisointi, eron tekeminen, statuksen menettäminen ja syrjintä* (suomennokset kirjoittajan). Stigmatisointi kytketty valta-asetelmiin ja vallankäyttöön (Link & Phelan 2001).

Myös sosiaalitieteellisen stigman tutkimuksen haasteellisuus näyttäytyy valtapositioiden kautta: stigmatisoitumista tarkastelevat yleensä tutkijat, jotka eivät itse kuulu stigmatisoituneisiin ryhmiin. Stigmatisoituneiden ihmisten omat eletyt kokemukset jäävät tutkimuksessa usein vaille huomiota (Link & Phelan 2001). Tämä voi johtaa

väärinymmärryksiin sekä ylläpitää perusteettomia oletuksia, mitä tulee stigmatisoitumisen kokemuksiin (Link & Phelan 2001).

2.3 Huumeiden käyttöön liittyvän stigman tutkimusta

Suomen kaltaisessa, narkofobisessa (Partanen 2002, 16–21) yhteiskunnassa huumeiden käyttöön liittyy edelleen vahva stigma. Vaikka suomalaisten huumeekokeilut ovat etenkin nuorten keskuudessa yleistyneet, huumeiden käyttöön suhtaudutaan edelleen kielteisesti, ja rajoittavaa, tiukkaa huumeepolitiikkaa tuetaan yhteiskunnassamme laajalti; esimerkiksi kovia rangaistuksia huumerikoksista pidetään yleisesti hyväksyttävinä, ansaittuina. Huumeiden käytön myönteisistä puolista, kuten niiden tuottamasta mielihyvästä, pyritään yhteiskunnassamme edelleen vaikenemaan (Pösö 2009). Myös sosiaalitieteissä huumeisiin liittyvän mielihyvän tutkiminen on ollut jokseenkin vaiettu aihe; sen sijaan sosiaalitieteellinen huumeetutkimus on liittynyt lähinnä käytön negatiivisiin ulottuvuuksiin (Hautala, Hakkarainen, Kataja, Kailanto & Tigerstedt 2018, 77–98). Pelkästään keskustelun herättely käytön rangaistavuudesta luopumisesta yhdistetään usein huumemyönteisyyteen. On yleisesti tunnettua, että terveysalan suuret järjestöt, kuten THL ja WHO, samoin kuin lukuisat kansalaisjärjestöt kannattavat käytön dekriminialisointia perustaen kantansa tutkimusnäyttöön (esim. WHO 2014; THL/6684/4.00.00/2021). Tästä huolimatta huumeisiin liittyvät kysymykset nähdään Suomessa ennen kaikkea kriminaalipolitiikan kautta. Kuten sosiaali- ja terveysministeriön (STM) verkkosivuilla todetaan, ”Suomen huumausainepolitiikan yleistavoitteena on huumausaineiden käytön ja levittämisen ehkäiseminen”.

Kansainvälisesti huumeiden käyttöön ja käyttäjiin liittyvää stigman tutkimusta on runsaasti. Yleisesti ottaen huumeisiin liittyvän stigman tutkimuksessa huomioidaan stigman ilmenemisen eri muodot, kuten julkinen, sosiaalinen stigma, rakenteellinen stigma sekä sisäistetty stigma, ja tarkastellaan stigman kytköksiä muun muassa valtaan, syrjintään, marginalisaatioon ja epätasa-arvoon. On myös paljon tutkimusta siitä, millä tavoin huumeiden käyttäjät henkilökohtaisessa elämässään kokevat stigmaa (ks. esim. Simmonds & Coomber 2009; Fraser, Pienaar, Dilkes-Frayne, Moore, Kokanovic, Treloar & Dunlop 2017; Judd, Yaughar, O’Say & Meier 2023).

Etenkin angloamerikkalaisessa tutkimuksessa on tarkasteltu median roolia huumeiden käyttöön ja käyttäjiin liittyvän stigman ilmenemisessä (esim. Lloyd 2013; Habib, Giorgi & Curtis 2023). Tällöin huumeiden käyttäjiin viitataan usein lyhenteillä PWUD (people who use drugs) tai PDU

(problem drug users), ja puhutaan jopa käyttäjien dehumanisaatiosta (engl. dehumanization) (esim. Habib ym. 2023). Tutkimuksissa korostuu, miten media muokkaa yleistä suhtautumista ja mielipiteitä huumeisiin liittyen (esim. Beckett 1994). Mediassa esitetyt kuvaukset ihmisistä, joilla on huumeriippuvuus, vaikuttavat yleisiin asenteisiin huumeriippuvaisista ja osaltaan ylläpitävät julkista stigmaa (esim. McGinty, Goldman, Pescosolido & Barry 2015).

2.4 Goffmanin stigmatteoria

Erving Goffmanin stigmatteoriaan viitataan laajasti huumeiden käyttöön ja käyttäjiin liitetyn stigmatin tutkimuksessa (esim. Ahern, Stuber & Galea 2007; Pescosolido & Martin 2015; McNeil 2021). Goffmanin stigmatteorian mukaan stigma on sosiaalinen prosessi, jossa yksilöitä leimataan sosiaalisesti poikkeaviksi ja heidän identiteettinsä tahriintuu (Goffman 1963). Stigmatteoria tarkastelee, miten leimattu ryhmä, kuten huumeiden käyttäjät, kokee identiteettinsä ja miten muut suhtautuvat heihin. Stigmatteoriassa keskeistä on stigmatin käsitteen ohella muun muassa käsite *spoiled identity*, ”tahriintunut identiteetti” (suomennos kirjoittajan), sekä ”normaaliuden” ja ”poikkeavuuden” rajojen määrittely (Goffman 1963). Goffman erottaa toisistaan ”paljastuneen” tai ”ilmeisen” stigmatin (engl. discredited stigma) ja ”piilevän”, ”paljastumattoman” stigmatin (engl. discreditable stigma). Ensin mainittu viittaa näkyvään tai yleisessä tiedossa olevaan stigmaan; se ei ole peitettävissä tai piilotettavissa muilta. Jälkimmäinen viittaa sellaiseen stigmaan, joka ei ole suoraan näkyvässä tai muiden tiedossa, mutta jonka paljastuminen voi johtaa negatiivisiin seurauksiin, kuten syrjinnän ja tuomitsemisen kokemiseen (Goffman 1963). Goffman erottelee myös kolme erityyppistä stigmaa, joista ensimmäinen liittyy fyysisiin poikkeavuuksiin, toinen luonteen heikkouksiin ja kolmas tietynlaisiin ryhmiin kuulumiseen, joihin liittyy esimerkiksi rotu tai uskonto (Goffman 1963). Goffmanin vuonna 1963 julkaistu teos *Stigma: Notes on the Management of a Spoiled Identity* lisäsi kiinnostusta stigmatin tutkimukseen sosiaalitieteissä, ja vaikka Goffmanin stigmatin määrittely on saanut osakseen kritiikkiä, voidaan sitä edelleen pitää merkityksellisenä stigmatin tutkimuksessa (esim. Kulesza, Larimer & Rao 2014).

2.5 Sosiaalinen konstruktionismi

Sosiaalisen konstruktionismin mukaan todellisuus ei ole objektiivinen, vaan se rakentuu sosiaalisten vuorovaikutusten ja kielen kautta (Niska, Venäläinen, Olakivi & Cañada 2024). Todellisuus, merkitykset ja sosiaaliset kategoriat – kuten ”huumeiden käyttäjä” – eivät siten ole

itsestään selviä tai objektiivisia, vaan ne rakentuvat sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Voidaan ajatella, että media toimii keskeisenä merkitysten tuottajana, jolloin huumeiden käyttäjiin liittyvät käsitykset ja stigma voivat vahvistua esimerkiksi mediassa käytetyn kielen kautta. Sosiaalisen konstruktionismin kautta huumeiden käyttäjiä koskevaa julkista keskustelua ja yhteiskunnassa vallitsevia käsityksiä huumeista ja niiden käyttäjistä on mahdollista tarkastella sosiaalisesti ja kulttuurisesti muotoutuneina (emt.).

2.6 Huumeaiheisen uutisoinnin aiempaa kotimaista tutkimusta

Etenkin 1990-luvun ja 2000-luvun kotimaisessa laadullisessa huumeutkimuksessa on tutkittu median, erityisesti erilaisten lehtikirjoitusten sisältöjä. Mediakeskustelua huumeista on tutkittu muun muassa tarkastelemalla huumeongelman määrittymistä eri aikoina; toinen yleinen tapa on ollut tietyn ajankohdan huume keskustelun erityisten piirteiden tarkastelu (Törrönen 2002). Niin sanottua huumejournalismia käsitteleviä opinnäytetöitä on myös tehty useita eri tieteenalojen piirissä. Kotimaisissa tutkimuksissa, jotka käsittelevät huumeaiheita mediassa, huumeiden käyttöön ja käyttäjiin liittyvää stigmaa sivutaan, mutta toistaiseksi en ole löytänyt tutkimusta, joka keskittyy siihen, miten huumeiden ongelmakäyttäjiin liittyvä stigma ilmenee mediassa. Seuraavaksi esittelen kolme tutkimusta, jotka liittyvät huumeaiheiseen uutisointiin.

2.6.1 Piispan huumeviestikonstruktio

Matti Piispa (2001) on tutkinut, millaisia viestejä sisältyy sanomalehtien huumeaiheiseen uutisointiin. Aineistonsa Piispa on kerännyt Helsingin Sanomista, Hufvudstadsbladetista, Kansan Uutisista ja Demarista, minkä lisäksi hän käyttää oman leikearkistonsa huumeaiheisia kirjoituksia. Kaikkiaan aineisto sisältää 173 juttua. Piispan esittämään huumeviestikonstruktioon sisältyy viisi eri journalismin tapaa, joilla huumeista uutisoidaan: millaisia huumeisiin liittyviä teemoja ja aiheita sanomalehdet nostavat esiin. Ensimmäinen viesti, *Huumeet ovat kaikkialla*, viittaa toistuvaan uutisointiin huume ongelmien ja huumeiden käytön lisääntymisestä sekä huumerikollisuuden kasvusta. Toinen viesti, *Yksikään lapsi ei ole turvassa*, viittaa sanomalehtien yksilötason ”tapauskuvauksiin”, jotka ovat henkilöihin keskittyviä, emotionaalisesti latautuneita tarinoita. Tällaiset henkilökuvat välittävät viestinä varoituksen huumeista ja niiden aiheuttamasta riippuvuudesta. Kolmannen otsikon, *”Huumehörhöt” uhkaavat kenen tahansa turvallisuutta*, alle kuuluvat uutisjutut huumeisiin

liittyvistä ja huumeiden vaikutuksen alaisena tehdyistä rikoksista, sekä sellaiset lehtijutut, joissa huumeiden käyttäjät esitetään ylipäättään ongelmia aiheuttavana ryhmänä ja yleisenä uhkana. Neljäs aihe, *Taustalla kova kansainvälinen rikollisuus*, keskittyy huumerikollisuuteen, huumeliigoihin sekä huumeiden tarjontaan ja kauppaan niin kotimaassa kuin kansainvälisesti. Viidentenä konstruktiossa on *Ongelmat eivät ole oikein kenenkään hallinnassa*, joka liittyy kysymyksiin huumeiden käytön ja huumeongelmien lievittämisestä ja torjunnasta, esimerkiksi lehtien huumerikosjuttuja koskeva uutisointi sekä erilaisia huumeiden torjunnan toimenpideohjelmia ja strategioita esittelevät jutut.

Piispan mukaan sanomalehtiutisoinnista kaikkienensa syntyy kuva huumeongelmien laajasta tiedostamisesta ja huumeiden vastaisesta toiminnasta, mutta samanaikaisesti toimet näyttäytyvät uutisissa riittämättöminä. Ylipäättään sanomalehtiutisoinnissa rakentuvat viestit suurelle yleisölle ovat Piispan tutkimuksen mukaan melko synkkiä: uutisjutuissa huumeet ovat uhka ja ongelma. Piispa huomioi myös, miten sanomalehtiutisissa eivät pääse esiin teemat, jotka liittyvät huumeiden käytön taustasyihin. Piispan mukaan tällaisten teemojen puute aineistossa saattaa johtua aiheen käsittelyn vaikeudesta. Artikkelinsa lopussa Piispa esittää arvion huumeuutisoinnin vaikutuksista. Hän katsoo uutisten tarjoamien synkkien viestien heijastuvan kansalaisten asenteisiin ja mielipiteisiin.

2.6.2 Törrösen huumeteemat ja tarinalinjat

Jukka Törrönen (2002) on tutkinut lehdistön huume poliittista asemoitumista vuosina 1993–2000. Tutkimuksen aineistona ovat Aamulehden, Etelä-Saimaan, Helsingin Sanomien, Iltalehden sekä Ilta-Sanomien huume pääkirjoitukset. Aineisto muodostuu 133 huumeita käsittelevästä pääkirjoituksesta. Törrönen esittää tutkimuksessaan viisi teemaa, jotka toistuvat yleisimmin huumeaiheisissa pääkirjoituksissa. Teemat ovat yleisimmästä lähtien 1. huumerikollisuus 2. huumehoitojärjestelmä 3. nuorten huumeiden käyttö 4. kasvatuksen ja ehkäisevän päihdetyön tärkeys 5. huumetestit. Lisäksi Törrönen erottelee lehtien pääkirjoituksista neljä tarinalinjaa: *Huumerikollisuus on torjuttava ja paljastettava; On kehitettävä kattava huumehoitojärjestelmä; Nuoret, perheet ja yhteisö on aktivoitava päihdeettömän elämäntavan piiriin; Huumetestit loukkaavat yksilön perusoikeuksia*. Törrösen mukaan lehdistössä huumeet nähdään ensisijaisesti ulkoapäin tulevana uhkana, mutta huumeiden sisäisen uhan, etenkin huumeongelmaisten määrän, katsotaan kuitenkin lisääntyneen siinä määrin, että se vaatii aiempaa enemmän panostusta. Etenkin huoli keskittyy

nuoriin ja nuorten päihdekulttuuriin, ja painotetaan yhteisöllisyyden palauttamista. Huumeongelman torjumisessa ja hoitamisessa rajoittavaa huume politiikkaa pidetään yksinään riittämättömänä, ja lehdissä rajoittava ja haittoja minimoiva huume politiikka katsotaan toisiaan täydentäviksi. Mitä tulee huumeiden käyttäjien kuvaukseen, Törrönen katsoo, että lehdissä korostetaan käyttäjien olevan ihmisiä, eikä heitä tulisi käsitellä stereotyyppisesti. Tarkasteltavana ajanjaksona virallisia huume poliittisia linjauksia ei Törrösen mukaan kuitenkaan kyseenalaisteta.

2.6.3 Huumeiden käytön sosiaaliset representaatiot mediassa

Jenni Savonen (2022) on väitöskirjansa osatutkimuksessa tarkastellut, miten mediassa sosiaalisesti representoidaan huumeiden käyttöä. Sosiaaliset representaatiot viittaavat kulttuurisesti jaettuun, vuorovaikutuksessa syntyvään arkiseen tietoon ja jaettuun ymmärrykseen, jota ilmentävät esimerkiksi asenteet, mielikuvat ja mielipiteet (Savonen 2022, 23–24). Savosen mukaan huumeiden käyttöön liittyy usein negatiivisia sosiaalisia representaatioita, mutta näkemykset vaihtelevat aineesta ja käyttötavasta riippuen. Tutkimuksen aineistona ovat Helsingin Sanomien päihdeiden sekakäyttöä ja sekakäyttäjää käsittelevät lehtiartikkelit vuosilta 1990–2016. Kuten käsitteitä esitellessäni mainitsin, sekakäytölle ei ole suomen kielessä vakiintunutta määritelmää, ja termin sekakäyttö merkitys on vuosien varrella muuttunut. Kun sekakäyttöön alettiin yhdistää laittomat päihde, sekakäyttö alkoi näyttäytyä isompana sosiaalisena ongelmana. Tämän myötä sekakäyttö alettiin esittää uhkana tai vaarana (Savonen 2022, 41). Myös termi sekakäyttäjä on 2010-luvun aikana vakiintunut mediassa tarkoittamaan vakavasta päihdeongelmasta ja muista sosiaalisista ongelmista kärsivää addiktia (Savonen 2022, 42). Ylipäätään huumeiden käytön ja käyttäjien sosiaalisiin representaatioihin yhdistyvät arvaamattomuuden, moraalittomuuden ja itsekontrollin puutteen teemat (Savonen 2022, 48–52). Mitä tulee sosiaalisten representaatioiden muokkaamiseen, median merkityksen ajatellaan korostuvan aiheen ollessa esimerkiksi monimutkainen tai uhkaava sekä sellainen, josta puuttuu lukijoiden omakohtainen kokemus (Savonen, Hakkarainen, Kataja, Sakki & Tigerstedt 2018, 389). Mielestäni huumeiden käyttö aiheena on tällainen.

Kuten edellä esittelemäni tutkimukset osoittavat, huumeet näyttäytyvät tutkimuksissa usein yhteiskunnallisena ongelmana, ja huumeiden käyttöön liitetään jonkinlaista uhkaa tai vaaraa. Vaikka tutkimuksissa on eurooppalaisessa kontekstissa usein puhuttu huumeiden käytön

normalisoidumisesta (Salasuo & Rantala 2002, 39), voidaan kotimaisessa kontekstissa katsoa, että huumeiden käytön vakiintuminen osaksi suomalaista yhteiskuntaa ei ole normalisoinut huumeiden käyttöä siten, että siihen ei liittyisi stigmatisointia (Savonen 2022).

Oman tutkielmani tavoitteena on tuoda esiin huumeuutisoinnin mahdollisesti heijastelemia asenteita, jotka ilmentävät erilaisia tapoja stigmatisoida huumeiden käyttäjiä. Huumeet eivät enää nykyisin näyttäydy yksiselitteisesti pahana, vaan kuva huumeiden käytöstä on saattanut monipuolistua 2000-luvun alun jälkeen. Asenteet huumeita kohtaan ovat tunnetusti tänä aikana, 2000-luvun alusta tähän päivään, lieventyneet ja huumeiden käyttö ainakin kokeiluina lisääntynyt. Asenneilmapiirin muutos ei näkemykseni mukaan ole kuitenkaan juuri muuttanut, saati lieventänyt huumeiden ongelmakäyttäjiiin liitettyä stigmaa. Uskon, että sosiaalinen konstruktionismi ja stigmatologia tarjoavat monipuolisen teoreettisen viitekehyksen huumeiden ongelmakäyttäjiiin kohdistuvan stigmatian analysoimiselle lehtiartikkeleissa.

3 Tutkimusasetelma

Tutkielmassani pyrin sosiaalisen konstruktionismin näkökulmasta ja Goffmanin stigmatiteorian avulla tarkastelemaan, miten huumeiden käyttöön ja käyttäjiin liittyvä stigma rakentuu ja ilmenee suomalaisessa mediassa. Etenkin perinteisten tiedotusvälineiden yhteydessä puhutaan usein *portinvartijoista*. Esimerkiksi lehtien toimittajat valikoivat, millaiset viestit pääsevät läpi; tietoinesta valikoidaan ja muokataan kulloiseenkin mielipideilmastoon sopivaksi (Soikkeli 2002). Viestimisen keskittyminen tietyille suurille tiedotusvälineille mahdollistaa viestien muokkaamisen kollektiiviseen tietoisuuteen sopivaksi. Tätä kautta mahdollistuu asenteiden ja mielipiteiden yhdenmukaistaminen. Viestien sisällöt valitaan niin, että ne kiinnostavat mahdollisimman laajaa yleisöä (Soikkeli 2002). Suurelle yleisölle tarjotut sisällöt edustavat jonkinlaista kuviteltua, kollektiivisesti jaettua keskivertokulttuuria.

Suomalaisessa huume keskustelussa korostuvat pääsääntöisesti kontrollipoliittinen sekä terveydenhuollollinen näkökulma. Esimerkiksi huume kirjoitusten tietolähteinä ovat usein poliisi ja terveydenhuollon taho, mutta vuosien saatossa myös huumeiden käyttäjät ovat tulleet osaksi huume keskustelua (Rantanen 1997). Lehtiartikkeleiden tuottama huume keskustelu vaikuttaa olevan nykyisin vähemmän polarisoitunutta kuin ennen. Julkinen keskustelu näyttää tältä kulta varsin asiallisena ja aiempaa moniäänisempänä. Nykyinen asiallinen ote saattaa liittyä huumeiden käytön yleistymiseen (Rantanen 1997).

3.1 Tutkimuskysymykset

Tutkielmassani tarkastelen, miten kotimaisessa mediassa puhutaan huumeiden käytöstä ja käyttäjistä, etenkin millaisia huumeiden käyttöön ja huumeiden käyttäjiin liittyviä asenteita huumeaiheisessa uutisoinnissa rakentuvat mielikuvat ja puhutavat saattavat heijastella. Tutkielmassa tarkoitukseni on myös tarkastella, miten huumeisiin ja etenkin huumeiden ongelmakäyttäjiin liittyvä stigma näyttää valitsemissani aineistossa.

Tutkimuskysymykseni ovat:

- Miten huumeiden ongelmakäyttäjistä kerrotaan huumeaiheisissa lehtiartikkeleissa? Millaisia kerrontatapoja ja mielikuvia huumeiden käytöstä ja käyttäjistä esitetään?

- Millaisilla tavoilla huumeiden ongelmakäyttäjiin liittyvä stigma ilmenee huumeiden käyttäjien esittämisessä lehtiartikkeleissa?

3.2 Aineisto

Aineistovalintoja pohiessani valitsin tarkasteluun Helsingin Sanomien huumeisiin liittyvän uutisoinnin ennen kaikkea kyseisen median valtakunnallisuuden ja tunnettuuden vuoksi. Medialla on kiistaton vaikutus yleiseen mielipiteeseen ja vahva osallisuus yhteiskunnallisessa keskustelussa, myös mitä tulee huumeisiin, niiden käyttöön ja käyttäjiin (ks. esim. Taylor 2008; Lloyd 2010; Orsini 2017). Tästä osoituksena on se, että luottamus kotimaiseen uutismediaan riippumattoman ja luotettavan tiedon välittäjänä on säilynyt Suomessa vuodesta toiseen korkeana. Kansallisen Mediatutkimuksen 2024 tulosten mukaan Helsingin Sanomat (HS) on iltapäivälehtiä lukuun ottamatta kokonaistavoittavuudeltaan suurin kotimainen sanomalehtijulkaisu ja tavoittaa viikossa lähes kaksi miljoonaa lukijaa. Se julkaisee sekä digisisältöjä että painettua lehteä. Vaikka osa Helsingin Sanomien uutisoinnista painottuukin ymmärrettävästi pääkaupunkiseudulle, lehteä voi pitää valtakunnallisesti merkittävänä jokapäiväisenä uutislähteenä. Myös Helsingin Sanomien luotettavuus on korkea. *Utismedia verkossa 2024* -tutkimuksen (Reuters-instituutin Digital News Report 2024 Suomen maaraportti) mukaan Helsingin Sanomien uutisisältöjä pitää melko tai hyvin luotettavana 79 prosenttia vastaajista. Myös omat kokemukseni Helsingin Sanomien digilehden tilaajana vaikuttivat valintaani. Helsingin Sanomien verkkosivujen kautta seuran päivittäin uutisia, koska pidän sen tuottamaa uutisisältöä laadukkaana ja asiallisena.

Aineiston valinta ja rajaaminen vaativat paljon aikaa. Aluksi hain huumeiden käyttöä koskevia artikkeleita Helsingin Sanomien (HS) julkaisuista asiasanoilla ”huumeet” ja ”huumeiden käyttö” vuosilta 2022–2023 sekä vuodelta 2024 30.9. asti. Ajallinen rajaus on siis tarkasti 1.1.2022–30.9.2024. Rajasin haun vuosiin 2022–2023 sen perusteella, että tuona aikana huumeaiheinen uutisointi oli runsasta liittyen etenkin käyttöhuoneita koskevaan kansalaisaloitteeseen sekä huumekuolemien lisääntymiseen. Aloin kerätä aineistoa elosyyskuussa 2024, joten päätin ottaa hakuuni mukaan myös vuoden 2024 artikkelit syyskuun loppuun saakka. Alun laajan haun jälkeen toistin haun käyttämällä hakutermeinä asiasanoja ”dekriminalisaatio”, ”huumekuolema”, ”käyttöhuone” ja ”viihdekäyttö”. Valitsin kyseiset hakusanat, koska katson niiden antavan kattavan kuvan huumeiden käytöstä sen eri muodoissa.

Hauilla löytämistäni artikkeleista valitsin aineistokseni huumeiden ongelmakäyttäjistä kertovat artikkelit, koska tarkoitukseni on tarkastella nimenomaan huumeiden ongelmakäyttäjistä rakentuvaa kuvaa mediassa. Mainittujen rajausten puitteissa aineistoni kattaa 27 lehtiartikkelia. Siirrettyäni artikkelit Word-tiedostoon (fontti Times New Roman, koko 12, riviväli 1,5) aineiston pituudeksi tuli yhteensä 144 sivua.

3.3 Analyysin toteuttaminen

Aineiston analyysimenetelmänä käytän laadullista temaattista analyysia, johon yhdistän teoriaohjaavan sisällönanalyysin piirteitä. Tällä tarkoitan sitä, että en pyri alun alkaen katsomaan aineistoa teorian valossa, vaan pyrin vasta analyysini loppuvaiheessa tuomaan teorian osaksi analyysia. Temaattisella analyysillä pyritään tunnistamaan, analysoimaan ja raportoimaan aineistosta nousevia teemoja eli toistuvia aiheita, ilmiöitä ja merkityksiä. Temaattisen analyysin vaiheita voi Braunin ja Clarken (2006) mukaan kuvata seuraavasti: *aineistoon tutustuminen; koodaus; teemojen etsiminen; teemojen uudelleenarviointi; teemojen määrittely ja nimeäminen; raportointi.*

Temaattisessa analyysissä aineistoon tutustumista seuraa alustava koodaus. Koodauksen avulla etsitään aineistosta tutkimuskysymysten kannalta relevantteja piirteitä. Koodausvaiheessa on mahdollista etsiä sekä sellaisia piirteitä, jotka ovat ikään kuin suoraan havaittavissa, mutta myös piirteitä, jotka ovat implisiittisiä, julkilausumattomia (Braun & Clarke 2022). Koodausta seuraa laajempien merkitysten, teemojen hahmottaminen. Teemojen avulla tutkija voi järjestää ja raportoida analyysissaan syntyneitä havaintoja (Clarke & Braun, 2017).

Temaattisessa analyysissä tutkijan aktiivinen rooli korostuu: teemat eivät ole ”piiloutuneina” aineistoon ja odottamassa löytämistä, vaan tutkija rakentaa teemat. Clarke ja Braun (2013) kehottavat kysymään itseltä ennen analyysiin ryhtymistä: Mitä ennakko-oletuksia, jos mitään, liittyy tutkimusaiheeseen? Millaisia arvoja ja elämäkokemuksia on, ja miten nämä kaikki voivat vaikuttaa siihen, miten aineistoa lukee ja tulkitsee? Tällainen tutkijan refleksiivisyys on mielestäni tärkeää tutkielmankin teossa, etenkin kun oman tutkielmani aihe on omalla tavallaan sensitiivinen.

3.4 Oma positio ja aineiston analyysi

Tutkielmassani lähestyn aineistoa sekä aiemman henkilökohtaisen kokemuksen että akateemisen viitekehyksen kautta, mikä mielestäni mahdollistaa syvemmän ymmärryksen aihepiiristä, mutta vaatii samanaikaisesti kriittistä reflektiota oman position vaikutuksesta analyysiin ja tulkintaan. Entisenä huumeiden käyttäjänä minulla on henkilökohtaista kokemusta tutkielmani aiheesta, mikä voi vaikuttaa siihen, miten tarkastelen huumeiden käyttäjiä koskevia lehtiartikkeleita. Tämän vuoksi olen pyrkinyt lähestymään aineistoa systemaattisesti ja kriittisesti huomioimaan mahdolliset ennakko-oletukseni. Toisaalta uskon, että tällainen kokemuksellinen näkökulma voi tuoda analyysiin eräänlaista herkkyyttä ja syvyyttä. Positioni saattaa auttaa minua analyysivaiheessa tunnistamaan lehtiartikkeleissa sellaisia nyansseja ja merkityksiä, jotka niin sanottu ulkopuolinen tutkija saattaisi ohittaa.

4 Huumeiden käyttö ja käyttäjät mediassa

Tässä tutkielman luvussa esittelen analyysini tulokset, jotka perustuvat lehtiartikkeleista tekemääni temaattiseen analyysiin. Tutkielmassani tarkastelen, millaisia mielikuvia huumeiden käytöstä ja ongelmakäyttäjistä rakentuu suomalaisessa julkisessa keskustelussa. Analysoimalla aineistoa temaattisen analyysin keinoin pyrin löytämään aineistostani toistuvia, keskeisiä teemoja. Teemat tarkentuivat analyysin edetessä, kun tarkastelin niiden sisältöjä yksityiskohtaisemmin ja pohdin niiden yhteyksiä tutkimuskysymyksiini.

Analyysin ensimmäisessä vaiheessa, aineistoon tutustumisen aikana, kiinnitin erityistä huomiota siihen, miten huumeiden käyttöä ja käyttäjiä kuvailtiin ja mitä tarinallisia keinoja artikkeleissa käytettiin. Erittelin aineistosta ne kohdat, jotka keskittyivät nimenomaisesti huumeiden ongelmakäyttäjien kuvauksiin ja tarinoihin. Koodausvaiheessa erottelin tekstistä toistuvia ilmauksia, käsitteitä ja tarinallisia rakenteita, jotka liittyivät huumeiden käyttäjiin. Tämän jälkeen ryhmittelin koodit samankaltaisuuksien ja erojen perusteella. Koodien ryhmittelyn pohjalta muodostin kolme pääteemaa, jotka heijastavat aineistosta rakentuneita mielikuvia huumeiden käytöstä ja ongelmakäyttäjistä. Kolmen pääteeman alle muodostin alateemoja, joissa erittelen tarkemmin aineistosta rakentuneita tarinallisia kuvauksia. Seuraavaksi tarkastelen analyysin pohjalta rakentuneita pää- ja alateemoja.

4.1 Huumeiden käyttäjäksi tuleminen

Yksi keskeinen teema, joka nousi esiin aineistoni lehtiartikkeleista, liittyy tapoihin, joilla huumeiden käyttäjäksi tuleminen kuvataan. Se, miten ongelmakäyttäjäksi tullaan, näyttäytyy aineistossa kahdella eri tavalla.

4.1.1 Käyttäjäksi ajautuminen

Olen nimennyt ensimmäiseksi alateemaksi huumeiden käyttäjäksi ajautumisen. Tällä tarkoitan huumeiden käytön esittämistä jonkinlaisena sattumusten summana tai satunnaisten tapahtumien seurauksena.

Kaikki lähti siitä, kun yksissä kotibileissä oli pöydällä piriviiva. (HS 17)

Kaveri tarjosi. Jani rullasi kymmenen euron setelistä pillin ja imaisi Subutex-viivan nenäänsä. (HS 19)

Huumeiden käyttöön ei tällöin liitetä suoraa syy-seuraussuhdetta, vaan se näyttäytyy ennemminkin sattumanvaraisena. Käyttäjäksi ajautuminen liitetään ennen kaikkea ”hyvien perheiden” lapsiin.

Kim kasvoi ”hyvässä ja rakastavassa perheessä”, eikä perhepiirissä ollut esimerkiksi päihteiden tai väkivallan kanssa ongelmia. Taloudellinen tilannekin oli varsin hyvä. Silti sattuma johdatti Kimin väärän polun alkupäähän. (HS 1)

Tällainen kerronta rakentaa kuvaa huumeiden käyttäjistä enemmän passiivisina olosuhteiden uhreina kuin aktiivisina toimijoina.

4.1.2 Käyttäjäksi päätyminen

Toinen tarina, huumeiden käyttäjäksi päätyminen, rakentuu ajautumisen tavoin passiivisuuden ja uhriaseman kautta, mutta eroaa käyttäjäksi ajautumisesta siinä, että huumeiden käyttö näyttäytyy kohtalonomaisena prosessina. Käyttäjäksi päätyminen liitetään ensisijaisesti huonoista kasvuolosuhteista seuraavaan käyttöön. Huumeiden käyttäjäksi tuleminen ei tällöin näyttäydy vaihtoehtoisena, vaan pikemminkin väistämättömänä elämänpolkuna.

”Äiti on entinen käyttäjä. Olen aina vähän ihailnut sitä elämäntapaa. Mulle on pedattu tämä polku niin sanotusti valmiiksi.” (HS 17)

Tämän tarinan mukaisesti huumeiden käyttö näyttäytyy deterministisessä valossa, usein ylisukupolvisena. Tarinaan liitetään huono-osaisuuden ilmenemistä eri tavoin, kuten väkivaltaa ja päihteiden käyttöä.

4.2 Herkät ja haavoittuvat huumeiden käyttäjinä

Toinen teema rakentuu tarinoille, joissa huumeiden käyttäjät esitetään jonkinlaisen haavoittuvuuden kautta.

4.2.1 Herkät ja kiusatut

Aineistosta rakentuu toistuvasti tarina huumeiden ongelmakäyttäjistä, jonka päihteiden käyttö alkaa hyvin nuorena, useimmiten alkoholilla. Taustalla on usein koulukiusaamista, ja nuori kuvataan ”hyvin herkäksi” tai ”ujoksi”. Keskeisinä tarinassa ovat ulkopuolisuuden tunteen ja hyväksynnän tarpeen korostuminen.

”Koin olevani aina jotenkin erilainen kuin muut, vääränlainen.” (HS 15)

”Yksi syy oli varmasti koulukiusaaminen. Timi oli hyvin herkkä kaveri, ---” (HS 13)

Huumeiden käyttö näyttäytyy eräänlaisena itselääkintänä, jolloin huumeet toimivat keinona paeta yksinäisyyttä tai huonommuuden tunteita. Tämänkaltainen tarina rakentuu käyttäjän yksilöllisten piirteiden ympärille, eivätkä käyttäjän kokemukset kytkeydy osaksi laajempia yhteiskunnallisia ja sosiaalisia kysymyksiä.

4.2.2 Diagnosoidut ja diagnosoimattomat

Huumeiden käyttö itselääkintänä liitetään myös käyttäjiin, joilla on diagnosoituja tai diagnosoimattomia mielenterveyden ongelmia. Nämä eräänlaiset sairauskertomukset liitetään ahdistukseen ja masennukseen sekä neuropsykiatriisiin häiriöihin, joista tyypillisimmin kuvataan ADHD:n ilmenemistä.

”Otto on aina käyttänyt päihteitä hoitaakseen mielenterveyttään: hän söi lääkkeitä, jotta pääsi ylös sängystä, kovempia aineita, jotta selvisi arjesta. (HS 20)

Myös tämän tarinan mukaisesti huumeiden käyttäjiin liitetään jonkinlainen poikkeavuuden kokemus, eron tekeminen normaaliin tai terveeseen. Toisaalta huumeiden käytön kuvaaminen

jonkin sairauden itselääkintänä tuo käytön osaksi laajempaa yhteiskunnallista kontekstia, kuten mielenterveys- ja päihdepalvelujen saatavuutta koskevaa keskustelua.

4.3 Huumeiden sekakäyttäjät: käyttäjien ”kova ydin”

Kolmannen teeman, huumeiden käyttäjien ”kovan ytimen”, muodostavat korvaushoidossa olevat sekakäyttäjät, jotka ovat käyttäneet huumeita vuosien, jopa vuosikymmenten ajan. Sekakäyttäjien tarinallisissa kuvauksissa toistuu sama kaava: takana on lukuisia katkaisuhuitoja, jatkokuntoutuksia, lopettamisyriytyksiä ja toistuvia retkahduksia.

4.3.1 Ulkopuoliset ja tavoittamattomat

Sekakäyttäjät kuvataan ”normaalin” elämän ulkopuolisiksi. Ulkopuolisuus näyttäytyy esimerkiksi asunnottomuutena, koulujen keskeytymisenä ja ylipäättään yhteiskunnan perusrakenteiden ulkopuolelle jäämisenä.

”Elämäntyö on estänyt mua saamasta tavallisia asioita. Opiskelut keskeytyivät ammattikouluun, ja töissä olen ollut vain satunnaisissa hanttihommissa.” (HS 3)

”Olen kypsä päihteisiin. Haluan niistä eroon, haluan normaalia elämää. En ole sitä koskaan elänyt.” (HS 10)

Huumeiden sekakäyttäjistä rakentuvat tarinat esittävät heidät marginaalin marginaalissa. Huumeiden käytön lopettaminen ei näyttäydy realistisena, ei välttämättä edes tavoiteltavana.

”Aina odotetaan, että riippuvainen lopettaa käytön. Parempi vain suoraan sanoa, ettei niin välttämättä käy.” (HS 15)

Kun huumeiden käyttöön ei liity halua lopettaa, haastetaan yleisesti huumeiden käyttäjiin liitetyt, passiivisuuden kautta rakentuvat tarinalliset piirteet, kuten käytön pakonomaisuus ja kontrolloimattomuus. Tämä voi antaa tilaa käyttäjän omalle toimijuudelle ja tuottaa vastarintaa julkisessa keskustelussa vallitsevalle käyttäjäkuvaukselle.

4.3.2 Riippuvuustarina

Riippuvuustarina on aineistossa toistuva kertomus siitä, miten huumeiden käyttö etenee väistämättä ongelmakäyttöön ja riippuvuuteen.

Hän päätti olla piikittämättä suoneen, kunnes sitten piikitti. Hän päätti olla kokeilematta heroïinia, kunnes kokeili. (HS 11)

Riippuvuustarinaaan sisältyvät tyypillisesti nopea siirtyminen kovempiin aineisiin, suonensisäinen käyttö, pikavipit, velkaantuminen, luottotietojen menetys, rikokset, väkivalta, kuoleman läsnäolo. Tarinan mukaisesti huumeiden käyttöä seuraa muuttuminen ”toiseksi ihmiseksi”. Riippuvuustarinassa olennainen piirre on pohjakosketus.

Kim sukelsi nopeasti syvälle kovien huumeiden maailmaan. Pohjakosketukseen ei mennyt kauaa, mutta aikaa pohjalla kului vuosia. (HS 1)

Riippuvuustarinaaan kytkeytyy olennaisesti myös häpeän kokemisen kuvaaminen. Häpeä on läsnä sekä aktiivisten käyttäjien että käytön jo lopettaneiden kuvauksissa.

4.3.3 Häpeä ja syyllisyys

Oman alateemansa muodostavat huumeiden ongelmakäyttäjiin liitetyt häpeän ja syyllisyyden kokemukset. Nämä kuvaukset ilmenevät aineistoni artikkeleissa toistuvasti ja näyttävät riippuvuustarinan olennaisena osana.

Rahat loppuivat, ja rahaa huumeisiin piti hankkia pikavipeillä. Kun pikavippejä ei enää saanut, hän hankki rahaa rikosten keinoin. Se hävettää Kimiä, eikä hän halua kertoa aiheesta lisää. (HS 1)

Raitaluoma kuvaa häpeän tunnetta yhdeksi vaikeimmista tunteistaan. Hän koki pettävänsä paitsi itsensä, myös kaikki ihmiset, jotka uskoivat häneen. (HS 23)

Häpeä ja syyllisyys kytkeytyvät sekä huumeiden käyttämiseen että siihen liittyviin tekoihin ja tapahtumiin. Tämä alateema näyttää mielestäni ennen kaikkea sisäistetyn stigman

ilmenemisen kautta. Häpeän ja syyllisyyden kokemukset korostavat ulkopuolisuuden tunnetta, ja aineistossa niiden korostetaan jatkuvan myös käytön lopettamisen jälkeen.

Sangervo kertoo pitkään hävenneensä ja pitäneensä itseään ulkopuolisena, vaikka suurin osa hänen lähipiiristään ei edes tiennyt hänen menneisyydestään. (HS 6)

Entisen huumeiden käyttäjän tulee ikään kuin ansaita uudelleen paikkansa yhteiskuntakelpoisena kansalaisena, mikä toimii näkemykseni mukaan esimerkkinä siitä, miten sisäistetty stigma seuraa huumeiden käytön julkisesta, sosiaalisesta stigmasta. Aineistossani tätä stigmatisointia vastustavaa puhetta esiintyy ainoastaan yhdessä artikkeleista, entisen huumeiden käyttäjän sitaatin muodossa.

”En ole yhteiskunnalle mitään velkaa, eikä mua vittuakaan kiinnosta yhteiskunnallinen vaikuttaminen, vaan se, että voisin auttaa niitä ihmisiä, jotka eivät muualta apua saa.”
(HS 17)

Tällainen vastapuhe näyttäytyy kuitenkin poikkeuksena käyttäjien kuvauksessa, ja analyysissäni rakentuu vallitsevana kuva siitä, miten vahvasti huumeisiin ja etenkin niiden ongelmakäyttäjiiin liitetty toiseuttaminen yhteiskunnassamme ilmenee ja miten kyseenalaistamattomana stigmatisointi näyttäytyy.

4.3.4 Porttiteoria on edelleen voimissaan

Huumeiden ongelmakäyttäjien kuvauksiin ja riippuvuustarinaan kytkeytyy vahvasti niin sanottu porttiteoria. Porttiteoria perustuu oletukseen, jonka mukaan miedot päihteet toimivat eräänlaisena porttina kovempiin huumeisiin ja yksikin kokeilu voi johtaa ongelmakäyttöön (esim. Salasuo & Rantala 2002, 39–40). Voidaan puhua myös siirtymähypoteesista (Christie & Bruun 1986, 86–91).

Tarkoitus oli vain pitää hauskaa, mutta Kärki oli saman tien koukussa. (HS 2)

Hän osti gramman amfetamiinia ja jäi kerrasta koukuun. (HS 18)

Myöhemmin Jani on tajunnut, että jäi koukuun heti. Ei mennyt kauaa, kun opioidien käytöstä tuli suonensisäistä. Sumu alkoi muodostua veto ja pilleri kerrallaan. (HS 19)

Vaikka porttiteoria on monin tavoin, myös lukuisissa tutkimuksissa, sellaisenaan kyseenalaistettu, aineistossa rakentuu toistuvasti tarina siitä, miten huumeisiin syntyy välitön riippuvuus. Tämä noudattelee aiempien huumeaiheisten tutkimusten mukaisia teemoja, kuten huumeisiin ja niiden käyttäjiin liittyviä mielikuvia vaarasta ja uhasta.

5 Pohdintaa

Kandidaatintutkielmassani olen tarkastellut, millaisin tavoin huumeiden käyttöä ja huumeiden ongelmakäyttäjää kuvataan, miten heistä kerrotaan sekä miten huumeiden ongelmakäyttäjiin liitetty stigma ilmenee julkisessa keskustelussa median välityksellä. Aineistoksi valitsin Helsingin Sanomien huumeiden käyttäjiä käsittelevät lehtiartikkelit ajanjaksolta 1.1.2022–30.9.2024. Aineiston analyysimenetelmänä käytin temaattista analyysia, johon liitin teoriaohjaavaa analyysia. Tämä tarkoittaa sitä, että ensisijaisesti keskityin siihen, millaisin tavoin huumeiden käyttäjistä kerrotaan aineistoni artikkeleissa pohtien samalla, miten nämä tavat voivat ilmentää huumeiden käyttöön ja erityisesti huumeiden ongelmakäyttäjiin liittyvää stigmaa. Tutkielmani teoreettisen viitekehyksen muodostavat Erving Goffmanin stigmatologia sekä sosiaalinen konstruktionismi, sillä sosiaalisen konstruktionismin ja stigmatologian yhdistäminen tarjoaa mielestäni tärkeän näkökulman käyttäjistä kertovien tarinoiden rakentumisen tarkasteluun ja auttaa ymmärtämään, että myöskään huumeiden käyttäjiin kohdistuva stigma ei ole muuttumaton ilmiö.

Huumeiden käytön ja käyttäjien esittämistavat mediassa näyttäytyvät useissa kansainvälisissä tutkimuksissa sensaatiohakuina ja pelkoa herättävinä, ja huumeiden käyttöön liitetään väistämättömästi negatiivisia seurauksia (esim. Baumann, Horsfield, Freytag & Schomerus 2022, 213–231). Tällaisia piirteitä on mielestäni nähtävissä myös omassa aineistossani. Vaikka aineistossani huumeiden käyttäjiä käsittelevissä lehtiartikkeleissa käytetty kieli on suurimmaksi osaksi neutraalia ja asiallista lukuun ottamatta huumeiden käyttäjien nimiin merkittyjä sitaatteja, aineistosta rakentuu kokonaisuudessaan kuva huumeiden käytöstä ongelmallisena ja haittoja aiheuttavana ilmiönä. Ongelmakäyttäjien tarinat rakentuvat riippuvuuden ja moninaisten ongelmien ympärille. Keskeisinä esitetään syyllisyyden ja häpeän kokemukset, on kyse sitten aktiivikäyttäjistä tai käytön lopettaneesta.

Huumeiden käyttöön ja käyttäjiin liittyvä stigma näyttäytyy aineistossa monissa suorissa lainauksissa huumeiden ongelmakäyttäjien kertomuksissa. Niiden mukaan stigmaa ensinnäkin pelätään, mikä johtaa huumeiden käytön salailuun. Stigma näyttäytyy kertomuksissa myös ”normaalien” ihmisten suhtautumisessa huumeiden käyttäjiin: käyttäjät kohtaavat muun muassa paheksuntaa kaduilla ja alentavaa kohtelua terveydenhuollossa. Huumeisiin liittyvä stigma mainitaan usein myös perusteluna sille, miksi haastateltavat huumeiden käyttäjät eivät esiinny lehtiartikkeleissa omilla nimillään. Poikkeuksen tekevät muutamat entiset ja nykyiset

käyttäjät, jotka esiintyvät artikkeleissa omilla nimillään. Omalla nimellä esiintyminen liittyy monella pyrkimykseen vähentää stigmaa, etenkin entisten käyttäjien kohdalla. Se, miksi aktiivikäyttäjä niin sanotusti paljastaa itsensä, herättää kahtalaisia kysymyksiä: onko kyse välinpitämättömyydestä, kokemuksesta ettei enää ole mitään menetettävää, vai onko se kenties merkki rohkeudesta, halusta haastaa tai kyseenalaistaa vallitseva systeemi ja sosiaalisen stigman asema? Tätä kautta huumeiden käyttöön ja käyttäjiin liittyvä stigma on siis jo sellaisenaan osana aineistoa. Se, miten stigma ilmenee temaattisen analyysin myötä rakentuneissa pää- ja alateemoissa, on monisyisempää ja hienovaraisempaa.

Tutkielmani analyysissä muotoutuneet kolme pääteemaa alateemoineen rakentavat mielestäni johdonmukaisesti tarinallisia kuvauksia huumeiden riippuvuuskäytöstä ja ongelmakäyttäjistä puutteiden, poikkeavuuden ja toiseuden kautta. Mitä pidempään käyttö on jatkunut, kuten sekakäyttäjien kohdalla, sitä enemmän tarinoissa korostuvat käyttäjiä toiseuttavat piirteet, kuten rikollisuuden kaltaiset, erilaiset yhteiskunnallista järjestystä uhkaavat asiat. Käyttäjiin liitetyt mielikuvat ovat kuitenkin monin tavoin jännitteisiä ja niissä esiintyy ristiriitaisuutta. Esimerkiksi niin sanottu aktiivikäyttäjä ei välttämättä näyttäytyä passiivisena uhrina, vaan tarinalliset kuvaukset aktiivikäyttäjistä voivat sisältää piirteitä aktiivisesta toimijuudesta. Sen sijaan käyttöön ajautumisen ja päättymisen teemat sekä aineiston kaikkiin teemoihin kietoutuva riippuvuustarina rakentavat tarinoita ”riippuvuuden uhreista”, jotka näyttäytyvät ensisijaisesti passiivisuuden kautta. Heille asiat tapahtuvat heistä itsestään huolimatta.

Kaikkien rakentamistani teemoista herää kysymys vallan roolista stigman ilmenemisessä ja stigmatisoinnissa: Kenelle annetaan ääni julkisessa keskustelussa ja missä positiossa tai kontekstissa? Entä mitkä ovat ne rajat, joissa voi puhua? On mielestäni huomionarvoista pohtia sitä, miten aineistoni lehtiartikkeleissa esitetyt käyttäjien ”omat kertomukset” rakentuvat esimerkiksi artikkeleihin valittujen suorien sitaattien kautta. Seuraavaksi olisikin mielenkiintoista lähestyä aihetta käyttämällä aineistona huumeiden käyttäjien haastatteluja. Mikäli ylipäätään halutaan vähentää huumeiden käytön ja käyttäjien stigmatisointia, käyttäjien oman äänen kuuluvaksi tekeminen ja heidän tarinoidensa kertominen on mielestäni merkityksellistä myös tutkimuksen näkökulmasta.

Kun on kyse niinkin kiistellystä ja tabun luonteen omaavasta aiheesta kuin huumeet, olisi siitä käytävää julkista keskustelua ja tämän keskustelun tutkimusta mielestäni syytä laajentaa ja

antaa tilaa moniäänisyydelle sen sijaan, että toistetaan kovin ahdasrajaista ja yksipuolista tarinaa ”pahoista huumeista”, jotka vievät käyttäjänsä ”pohjalle”.

Huumeisiin liittyvä sosiaalinen stigma toimii kaikkialla, se on universaalia ja ilmenee monin eri tavoin. Stigman vaikutukset stigmatoidulle ovat kaiken kattavia, ja ne ansaitsevat osakseen muunkinlaista tutkimuksellista huomiota kuin kuolinsyyraportteja.

Kirjallisuus

- Ahern, Jennifer & Stuber, Jennifer & Galea, Sandro (2007) Stigma, discrimination and the health of illicit drug users. *Drug and Alcohol Dependence* 88 (2007), 188–196.
- Barry, Colleen L. & McGinty, Emma Elizabeth & Pescosolido, Bernice & Goldman, Howard H. (2014) Stigma, Discrimination, Treatment Effectiveness and Policy Support: Comparing Public Views about Drug Addiction with Mental Illness. *Psychiatr Serv.* 2014 October; 65(10): 1269–1272.
- Baumann, Eva & Horsfield, Philip & Freytag, Anna & Schomerus, Georg (2022) The Role of Media Reporting for Substance Use Stigma. Teoksessa Georg Schomerus ja Patrick W. Corrigan (toim.) *The Stigma of Substance Use Disorders*. New York: Cambridge University Press, 213–231.
- Beckett, Katherine (1994) Setting the Public Agenda: “Street Crime” and Drug Use in American Politics. *Social Problems*, 41(3), 425–447.
- Braun, Virginia & Clarke, Victoria (2006) Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3, 77–101.
- Christie, Nils & Bruun, Kjetil (1986) *Hyvä vihollinen. Huumausainepolitiikka Pohjolassa*. Espoo: Weilin+Göös.
- Clarke, Victoria & Braun, Virginia (2013) Teaching thematic analysis: Overcoming challenges and developing strategies for effective learning. *The psychologist* 2013, 26(2), 120–123.
- Clarke, Victoria, & Braun, Virginia (2017) Thematic analysis. *The journal of positive psychology*. 12(3), 297–298.
- Braun, Victoria & Clarke, Virginia (2022). Conceptual and design thinking for thematic analysis. *Qualitative Psychology*, 9(1), 3–26.
- Ehkäisevän päihdetyön järjestöverkosto (2019) <https://www.sininauhaliitto.fi/ajankohtaista/ei-narkomaani-vaan-huumeita-kayttava-ihminen-termit-haltuun/>
- Euroopan huumausaineiden ja niiden väärinkäytön seurantakeskus EMCDDA (2022) *Euroopan huumeraportti 2022: Suuntauksia ja muutoksia*. Luxemburg: Euroopan unionin julkaisutoimisto.
- Euroopan huumausaineiden ja niiden väärinkäytön seurantakeskus EMCDDA (2024) *European Drug Report 2024: Trends and Developments*. <https://emcdda.europa.eu/publications/european-drug-report/2024>
- Euroopan unionin huumevirasto EUDA (2024) *Statistical Bulletin 2024. Proglem Drug Use*. https://www.euda.europa.eu/data/stats2024/pdu_en

- Fraser, Suzanne & Pienaar, Kiran & Dilkes-Frayne, Ella & Moore, David & Kokanovic, Renata & Treloar, Carla & Dunlop, Adrian (2017) Addiction stigma and the biopolitics of liberal modernity: A qualitative analysis. *International Journal of Drug Policy* 44 (2017), 192–201.
- Goffman, Erving (1963) *Stigma. Notes on the Management of Spoiled Identity*. New Jersey: Prentice-Hall Inc.
- Habib, Daniel Roy Sadek & Giorgi, Salvatore & Curtis, Brenda (2023) Role of the media in promoting the dehumanization of people who use drugs. *The American Journal of Drug and Alcohol Abuse* 2023, vol. 49, no. 4, 371–380.
- Hakkarainen, Pekka & Törrönen, Jukka (2002) Huumeet ja hyvinvointivaltiollisen kehityksen muutos lehtien pääkirjoituksissa. *Yhteiskuntapolitiikka* 67 (2002): 6, 539–551.
- Hautala, Sanna & Hakkarainen, Pekka & Kataja, Kati & Kailanto, Sanna & Tigerstedt, Christoffer (2019) Huumeiden käytön vaiettu mielihyvä. Teoksessa Jarno Valkonen (toim.) *Häiritsevä yhteiskuntatutkimus*. Rovaniemi: Lapland University Press, 77–98.
- Häkkinen, Antti & Salasuo, Mikko (toim.) (2015) *Salattu, hävetty, vaiettu. Miten tutkia piilossa olevaa ilmiötä?* Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 161. Tampere: Vastapaino.
- Judd, Hailey & Yaughar, Ashley C. & O'Shay, Sydney & Meier, Cristian L. (2023) Understanding stigma through the lived experiences of people with opioid use disorder. *Drug and Alcohol Dependence*. Volume 249. 1 August 2023, 110873.
- Kulesza, Magdalena & Larimer, Mary L. & Rao, Deepa (2014) Substance Use Related Stigma: What we Know and the Way Forward. *J Addict Behav Ther Rehabil*; 2(2).
- Lloyd, Charlie (2010) *Sinning and Sinned Against: The Stigmatisation of Problem Drug Users*. London: The UK Drug Policy Commission (UKDPC).
- Lloyd, Charlie (2013) The Stigmatization of Problem Drug Users: A narrative literature review. *Drugs: education, prevention and policy*. April 2013; 20(2): 85–95. Informa UK Ltd.
- Matthews, Steve & Dwyer, Robyn & Snoek, Anke (2017) Stigma and Self-Stigma in Addiction. *Bioethical Inquiry* (2017) 14:275–286.
- McGinty, Emma E. & Goldman, Howard H. & Pescosolido, Bernice & Barry, Colleen L. (2015) Portraying mental illness and drug addiction as treatable health conditions: Effects of a randomized experiment on stigma and discrimination. *Social Science & Medicine*. Volume 126, 73–85.
- McNeil, Sandra R. (2021) Understanding Substance Use Stigma. *Journal of Social Work Practice in the Addictions* 2021, Vol. 21, No. 1, 83–96.

- Niska, Miira & Venäläinen, Satu & Olakivi, Antero & Cañada, Jose A. (2024) (toim.) *Sosiaalinen konstruktionismi. Miten tarkastella tulkintojen ja todellisuuden sosiaalista rakentumista*. Tampere: Vastapaino.
- Onnettomuustutkintakeskus (Otkes) (2024) *Nuorten tapaturmaiset huumekuolemat vuonna 2023*. T2023-S1, S-julkaisu 1/2024.
- Orsini, Maria M. (2017) Frame Analysis of Drug Narratives in Network News Coverage. *Contemporary Drug Problems 2017*. Vol. 44(3) 189–211.
- Partanen, Juha (2002) Huumeet maailmalla ja Suomessa. Teoksessa Olavi Kaukonen & Pekka Hakkarainen (toim.) *Huumeiden käyttäjä hyvinvointivaltiossa*. Helsinki: Gaudeamus, 13–37.
- Pescosolido, Bernice A. & Martin, Jack K. (2015) The Stigma Complex. *Annu Rev Sociol. 2015 August; 41*. 87–116.
- Piispa, Matti (2001) Sanomalehtien tarjoamat huumeviestit. *Yhteiskuntapolitiikka 66* (2001): 5, 463–470.
- Pösö, Tarja (2009) Sosiaaliset ongelmat ja hyvän olon tunne. Teoksessa Merja Laitinen & Anneli Pohjola (toim.) *Tabujen kahleet*. Tampere: Vastapaino, 153–163.
- Rantanen, Teemu (1997) Lehtien huumekirjoittelu. Mihin on unohtunut sosiaalinen ja psykologinen näkökulma? *Alkoholipolitiikka 62* (1997): 3, 201–215.
- Rovamo, Essi & Toikko, Timo (2019) Päihde- ja mielenterveystyöhön kohdistetut negatiiviset asenteet ja assosiativinen stigma. *Yhteiskuntapolitiikka 84* (2019): 3, 281–291.
- Rönkä, Sanna & Markkula, Jaana (toim.) (2020) Huumetilanne Suomessa 2020. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). Raportti 13/2020. Vantaa: PunaMusta Oy.
- Rönkä, Sanna & Ollgren, Jukka & Alho, Hannu & Brummer-Korvenkontio, Henriikki & Gunnar, Teemu & Karjalainen, Karoliina & Partanen, Airi & Väre, Tiina (2020) Amfetamiinien ja opioidien ongelmakäytön yleisyys Suomessa vuonna 2017. *Lääketieteellinen Aikakauskirja Duodecim 2020;136*(8): 927–35.
- Salasuo, Mikko & Rantala, Kati (2002) Huumeiden viihdekäyttö ajankuvana. Teoksessa Olavi Kaukonen & Pekka Hakkarainen (toim.) *Huumeiden käyttäjä hyvinvointivaltiossa*. Helsinki: Gaudeamus, 38–67.
- Savonen, Jenni & Hakkarainen, Pekka & Kataja, Kati & Sakki, Inari & Tigerstedt, Christoffer (2018) Päihteiden sekakäytön sosiaaliset representaatiot Helsingin Sanomissa 1990–2016. *Yhteiskuntapolitiikka 83* (2018): 4, 387–398.
- Savonen, Jenni (2022) A social representations approach to illicit drug use: the contents and consequences of representational action. Väitöskirja. Valtiotieteellinen tiedekunta 222/2022. Sosiaalipsykologia. Helsingin yliopisto.

Simmonds, Lesley & Coomber, Ross (2009) Injecting drug users: A stigmatised and stigmatising population. *International Journal of Drug Policy* 20 (2009) 121–130.

Soikkeli, Markku (2002) *Miten puhua huumeista*. STAKES, Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Ehkäisevä päihdetyö. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) (2023) Teija Strand, Soile Ridanpää ja Elina Kotovirta (toim.) *Suosituksia mielenterveyteen, päihdeongelmiin ja riippuvuuteen liittyvän stigman ja syrjinnän tunnistamiseen ja vähentämiseen*. Kansanterveyden neuvottelukunnan mielenterveys-, päihde- ja riippuvuusasioiden jaosto. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2023:29. Helsinki: STM.

Taylor, Stuart (2008) Outside the outsiders: Media representations of drug use. *Probation Journal. The Journal of Community and Criminal Justice*. Vol 55(4): 369–387.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) (2023a) *Päihdetilastollinen vuosikirja 2023. Alkoholi ja huumeet*. Suomen virallinen tilasto, SVT.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) (2023b) *Suomalaisten huumeiden käyttö ja huumeasenteet. Huumeaiheiset väestökyselyt Suomessa 1992–2022*. Raportti 12/2023.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) (2023c) *Suomalaisten huumeiden käyttö ja huumeasenteet 2022*. Tilastoraportti 15/2023.

Törrönen, Jukka (2002) Lehdistön huumeepoliittinen asemoituminen vuosina 1993–2000. *Yhteiskuntapolitiikka* 67 (2002): 6, 523–538.

World Health Organization (WHO) (2016) *Consolidated guidelines on HIV prevention, diagnosis, treatment and care for key populations. 2016 update*.
<http://www.who.int/hiv/pub/guidelines/keypopulations/>

Liitteet

Aineisto: Helsingin Sanomien 27 lehtiartikkelia ilmestymisjärjestyksessä varhaisimmasta uusimpaan (aikaväliltä 1.1.2022–30.9.2024)

HS 1 Lohduttomaan huumeriippuvuuteen ajautunut Kim teki asioita, joiden ajattelemisenkin hävettää – Nyt Kim kertoo, miten poliitikot olisivat voineet auttaa. *Helsingin Sanomat* 8.1.2022

HS 2 Kitsasta korvaushoitoa. *Helsingin Sanomat* 20.3.2022

HS 3 Parhaita timanttijuttuja: Koukussa. *Helsingin Sanomat* 17.4.2022

HS 4 Hän lähti liian varhain. *Helsingin Sanomat* 25.6.2022

HS 5 Eräänä päivänä Janne oli epätavallisen pirteä – Kun keittiöstä kuului keskiyöllä kolahdus, synkkä suomalainen kierre oli taas vaatinut uhrin. *Helsingin Sanomat* 6.7.2022

HS 6 Loputon stigma. *Helsingin Sanomat* 22.7.2022

HS 7 Bileiden jälkeen. *Helsingin Sanomat* 17.8.2022

HS 8 ”Helsingin yössä kaikki varakkaat käyttää” – HS:n kyselyyn vastanneet kuvailevat, miten yöelämässä käytetään huumeita. *Helsingin Sanomat* 20.8.2022

HS 9 Rakas poikamme. *Helsingin Sanomat* 3.9.2022

HS 10 Toivottavasti viimeistä kertaa. *Helsingin Sanomat* 13.10.2022

HS 11 Puhtaana. *Helsingin Sanomat* 16.2.2023

HS 12 Ihan tavallinen huumekuolema. *Helsingin Sanomat* 4.4.2023

HS 13 Hän oli ihana poika. *Helsingin Sanomat* 1.5.2023

HS 14 Isän irtiotto. *Helsingin Sanomat* 5.5.2023

HS 15 Eri suuntiin. *Helsingin Sanomat* 15.5.2023

HS 16 Tällainen on mies Vallilan huumeempauksen takana: ”Pelastuslaitos pumpannut henkiin jokusen kerran”. *Helsingin Sanomat* 25.5.2023

HS 17 Kouvolan kirous. *Helsingin Sanomat* 3.8.2023

HS 18 Pimeä puoli. *Helsingin Sanomat* 3.10.2023

HS 19 Surullinen tilasto. *Helsingin Sanomat* 10.10.2023

HS 20 Huumeet veivät Oton, 27, pohjalle – Nyt hän kertoo, miksi päihdeporukat ”häiriköivät” kaupungilla. *Helsingin Sanomat* 18.10.2023

HS 21 Asenteet huumeidenkäyttöön ovat mullistuneet Helsingin seudulla – Perheellinen Ville kertoo tarinansa. *Helsingin Sanomat* 27.12.2023

HS 22 Joonaksen tarina. *Helsingin Sanomat 10.3.2024*

HS 23 Uusi mahdollisuus. *Helsingin Sanomat 17.3.2024*

HS 24 Pinnan alta. *Helsingin Sanomat 17.8.2024*

HS 25 Poika ilman haaveita. *Helsingin Sanomat 3.9.2024*

HS 26 Irti, toivottavasti. *Helsingin Sanomat 11.9.2024*

HS 27 Puhtaat seulat tai ulos. *Helsingin Sanomat 26.9.2024*